ČÍSLO 158.

LIDOVÉ ROZPRAVY LÉKAŘSKÉ

POŘÁDÁ

PROF. DR. LAD. HAŠKOVEC



DEGENERACE HABSBURGŮ.

SDĚLUJE

DR. MIROSLAV KŘIVÝ.



V PRAZE
NAKLADATELSTVÍ J. OTTO
SPOLEČNOST S R. O.

LIDOVÉ ROZPRAVY LÉKAŘSKÉ.

POŘÁDÁ PROF. DR. LAD. HAŠKOVEC.

Z lidových bibliotek, vzniklých současně s Lidovými rozpravami, domohla se tato sbírka, díky důslednému programu svého redaktora, vynikajícího místa v kulturním životě českém. Majíc vliv na lidové prostředí, vykonala tolik záslužné práce literární a osvětové, že právem zasluhuje nejvřelejšího uznání. Tato čísla sbírky, do niž přispěli svými pracemi vynikající naši lékařští učenci a popularisátoři, rozsela v lidu tolik nového a dobrého poznání, zdravých myšlenek, názorů i poučení, že ne tak hned některý český podnik může se podobnými skvělými výsledky vykázati. Stačí prohlédnouti seznam prací v Lidových rozpravách vyšlých, aby hluboký význam a důležitost sbírky té pro širší kruhy lidové mohla býti oceněna. Je to opravdová studnice pravého poučení o všech badáních v oboru lékařském a zdravotnickém, pestrá, účelná i časová náplň důležitých rad i pokynů, šířící rozumné zásady hygienické, sociální a pokrokové. Šíření tohoto bohatství osvětového mělo by býti zásadou všech přátel lidové osvěty a spisy Lidových rozprav lékařských, řízených slovutným učencem českým prof. Lad. Haškovcem, zaslouží nejen zakoupení do každé knihovny, ale hojné doporučování za sytou zdravou lidovou četbu.

1. Dr. Ed. ***Albert***, Zdroje lékařského vědění a umění . . . . Kč 1·50
2. Prof. Dr. Fr. ***Scherer***, Hygiena dětského věku. Část I. . . . . » 1·50
3. Zdravot. rada Dr. Leopold ***Batěk***, Zdravotnictví veřejné a lékaři obvodní » 1·50
4. Prof. Dr. M. ***Jovanović-Batut***, Žena těhotná . . . . » 1·50
5./7. Vlád. rada Dr. Arpád ***Kříž***, O nemocech, úrazech a ochraně horníků . . » 3·70
8./9. Prof. Dr. Lad. ***Haškovec***, O příčinách chorob nervových a duševních » 3·—
10. Prof. Dr. Fr. ***Scherer***, Hygiena dětského věku. Část II. . . . . » 1·50
11. Prof. Dr. O. ***Frankenberger***, O dýchání nosním a následcích jeho porušení » 1·50
12. Prof. Dr. O. ***Schrutz***, Knížka o zachování dobrého zdraví školy salernské » 1·50
13. Prof. Dr. K. ***Chodounský***, O příčinách chorob vnitřních . . . . » 1·50
14. Prof. Dr. J. ***Thomayer***, Potrava jakožto příčina nemoci . . . . » 1·50
15. Prof. Dr. J. ***Deyl***, O ochraně oka . » 1·50
16. Dr. Z. ***Winter***, Doktoři a lékaři XVI. věku v Čechách . . . . » 1·50
17. Prof. Dr. M. ***Jovanović-Batut***, Porod a šestinedělí . . . . » 1·50
18./19. Prof. Dr. E. ***Babák***, O činnosti mozku a nervové soustavy vůbec . . » 3·—
20./21. Dr. J. ***Šimsa***, Alkoholismus. — Doc. Dr. D. ***Panýrek*** Alkoholismus a škola » 3·— (Doporučeno ministerstvem vyučování učitelstvu škol obecných a měšťanských, jakož i škol středních a ústavů učitelských.)
22. Dr. V. ***Mrázek***, Kefir, mléčné víno kavkaz. hor . . . . » 1·50
23./24. Prof. Dr. Mik. ***Speranskij***, Co třeba v obecném životě věděti o pohlavních nákazách . . . . » 3·—
25. Prof. Dr. J. ***Císler***, O hlasu, jeho onemocnění a šetření . . . . » 1·50
26. Dr. K. ***Vater***, O chrupu a jeho ošetřování. Druhé vydání. . . . . . . » 2·20 (Doporučeno ministerstvem vyučování učitelstvu škol obecných, měšťanských, škol středních a průmyslových a ústavů ku vzdělání učitelů a učitelek.)
27. K. ***Malý***, Koktavost a jiné odchylky mluvy . . . . » 3·70
28. Prof. Dr. Vlad. ***Mladějovský***, O vodách a lázních . . . . » 2·20
29. Dv. rada H. ***Pelc***, Zdravotnictví: jeho význ., vývin, nyn. stav, směry a cena » 3·30
30. Dr. Fr. ***Zahradnický***, O první pomoci při úrazech . . . . » 3·—
31. Doc. Dr. V. ***Korbelius***, Dělnické byty a noclehárny. — Dvorní rada Dr. J. ***Dvořák***, Zdravot. nedostatky venkov. obydlí . . . . » 3·—
32. Prof. Jaroslav ***Karásek***, Škola a výchova tělesná . . . . » 3·70
33. Prof. Dr. Vlad. ***Slavík***, O otravě plynem uhelným. . . . . » 1·—
34. Prof. Dr. Milan ***Jovanović-Batut***, Chraň se před nákazou! . . . . . . Kč 2·50
35. Dr. Ladislav ***Jeništa***, Vliv chudoby na zmrzačení dětí . . . . » 1·50
36. Prof. Dr. Ladislav ***Haškovec***, Snahy veřejného zdravotnictví v otázce smlouvy manželské . . . . » 1·50
37. Prof. Dr. Vladimír ***Slavík***, Náhlá smrt, její příčiny a ochrana . . . . . » 4·80
38. Dr. Lad. ***Čech***, Poučení o tyfu břišním » —·70
39. Dvorní rada Dr. Jan ***Dvořák***, Poměry nalezinectví a sirotčenství v kr. Českém » 4·80
40. Dr. H. ***Daniel***, Lib. lázně v Bechyni » 2·—
41. Dr. Antonín ***Wiesner***, Vznik a význam snů ve zdraví a chorobě . . . . » 1·50
42. Prof. Dr. K. ***Chodounský***, Sport . . . » —·70
43. Dr. Jar. ***Mourek***, Hypnotismus a spiritismus . . . . » 3·—
44. Doc. Dr. V. ***Vítek***, Mrtvice a jiné důležitější choroby nervstva . . . . . . » 3·—
45. Doc. Dr. Rambousek, ***O hygieně průmyslové*** . . . . » 3·—
46. Prof. Dr. Josef ***Císler***, O nedoslýchavosti, hluchotě a ochraně sluchu . . . » 3·70
47. Dr. Josef ***Chaloupecký***, O fušerství a fušerech. ***Florian Koudelka***, Lidové léčení ve zvěrolékařství . . . . . » 2·20
48. Prof. Dr. K. ***Weigner***, O zaživ. ústrojí » 2·50
49. Dr. Karel V. ***Adámek***, O léčení lidovém » 1·50
50. Prof. Dr. Vlad. ***Mladějovský***, O nechutenství, zácpě a obtížích zažívacích » 2·—
51. Dr. Richard ***Adamík***, Hygiena duševní práce . . . . » 1·20
52. Doc. Dr. Otakar ***Kose***, O přirozených prostředcích organismu lidského, jimiž brání se proti vzniku nemocí . . . . » 1·30
53. Dr. Fr. ***Scholz***, O lékařích a nemocných. Povídání veselé i neveselé. I. » 3·—
54. Dr. Ant. ***Wiesner***, O stárnutí a prostředcích k omládnutí a dosažení dlouhého věku . . . . » 2·50
55. Dr. Lad. ***Jeništa***, Povolání, jeho volba a vliv na lidské zdraví . . . . » 2·—
56. Dvorní rada Dr. J. ***Dvořák***, Poměry všeobecných veřejných nemocnic venkovských v království českém na počátku 2. st. a potřeba časových reforem » 9·—
57. Dr. J. ***Šimsa***, Ošetření duševně chorých doma i v ústavech . . . . » 3·30
58. Dr. Fr. ***Šmidrkal***, Úmrtnost kojenců a její příčiny . . . . » 1·20
59. Dr. K. ***Bulíř***, Nové příspěvky k boji proti alkoholismu . . . . » 2·20
60. Prof. Dr. E. ***Formánek***, O důležitějších pochutinách. Část I. . . . . » 2·—

LIDOVÉ ROZPRAVY LÉKAŘSKÉ.
POŘÁDÁ PROF. DR. LAD. HAŠKOVEC.
ČÍS. 158.

DEGENERACE HABSBURGŮ.

SDĚLUJE

DR. MIROSLAV KŘIVÝ.



V PRAZE, 1922.
NAKLADATELSTVÍ J. OTTO, SPOLEČNOST S R. O.

Tiskem UNIE v Praze.

Degenerace Habsburgů.

Sděluje Dr. *Miroslav Křivý.*

I.

Galippe*) věnoval pozornost podobiznám členů panovnických rodin, jichž na pět set tisíc je uschováno v oddělení rytin pařížské Bibliothéque Nationale.**) Pozornost jeho upoutalo prodloužení dolní čelisti, vyskytující se u členů panovnického rodu habsburského a u všech téměř rodin, s ním spřízněných.

Tato úchylka (a s ní obyčejně spojený mohutný dolní ret) je dlouho již pokládána za příznačnou a dokonce „slavnou" známku členů panovnického rodu habsburského. Malířové XVII. století, malujíce dle ústního podání Habsburky XIII. a XIV. století, nedovedli zachytiti správný výraz, a majíce malovati krále, malovali prostě osobu dle současných názorů co nejkrásnější a nejvznešenější.

První obraz správné ceny je medaile, znázorňující hlavy Friedricha III.***) a jeho syna Maxmiliana I. Oba postiženi jsou vyčníváním dolní čelisti, syn však více.

---

*) L'Hérédité des Stigmates de Dégénérescence et les familles souvereines. Paris. 1905.

**) Národni knihovny v Paříži.

***) Galippe počíná Arnoštem Železným (1377—1424) vévodou rakouským, korutanským a štyrským. který oženil se s Markétou, dcerou Bohuslava V., vévody pomořanského, jež † 1408. Z druhého manželství narodil se 1415 Fridrich V. (jako vévoda V., jako císař německý III.) † 1493. Friedrich oženil se s Eleonorou, dcerou Eduarda, krále portugalského. Z ní narodil se 1459 Maxmilian I., který se oženil s Marií Burgundskou. Syn jeho byl Filip Sličný.

Doba Maxmiliana I. (1493—1519) a jeho syna Filipa Sličného († 1506) je dobou rozkvětu moci habsburské. Sňatky vytvořili tehdy Habsburkové říši, v níž slunce nezapadalo. Marie Burgundská, jsouc poslední svého rodu, přinesla jim věnem ne nepatrné dědictví po vévodech brabantských. Ale hlavního rozmnožení své moci dosáhli Habsburkové dvojitým sňatkem dětí Maxmiliana I. a Marie Burgundské, Markéty a Filipa Sličného s dětmi Ferdinanda Katolického, krále aragonského, a Isabely Kastilské. Markéta provdána byla za Jana, vévodu asturského, jenž zemřel mlád a bezdětek; Filip Sličný oženil se 1496 s jeho sestrou Johanou Kastilskou, zvanou Šílenou. Smrtí Jana, vévody asturského, přešlo ohromné dědictví španělské na Filipa Sličného. Nikdo nikdy snad nezískal sňatkem tolik moci a bohatství, jako Filip Sličný sňatkem se Šílenou.

Poněkud jinak a nutno říci mnohem méně výhodně vypadají tyto sňatky se stanoviska lékařského.

Maxmilian sám je zřejmě zrůdný a nervově chorý. Ve věku deseti let mluvil ještě tak špatně, že byl zván „koktavcem". Byl odvážný, avšak miloval nesmírně slavnosti a rozkoše, zanedbávaje při tom vážné věci. Po celý život byl chtivý peněz a nehrozil se úkladných vražd občanů brabantských, sobě nepřátelských, aby se zmocnil jejich jmění. Zemřel prý stejně, jako jeho otec, po přejedení melounem. Pojal za manželku, jak uvedeno, Marii Burgundskou (otec i matka Marie Burgundské příbuzní byli pravnuci sv. Ludvíka), dceru Karla Smělého, posledního vévody burgundského, a Isabely Bourbonské*).

*) Zakladatelem této mladší větve rodiny burgundské je Filip II. Smělý, jenž se oženil s Marketou Flanderskou, vdovou po Filipovi I., jímž vymřela starší větev rodu burgundského. Dle Jacobyho byl v mladší větvi vévod burgundských Filip Smělý dnavý, jeho manželka Markéta Flanderská dnavá, Jan „Bez Bázně" dnavý, jeho manželka Markéta Bavorská trpěla záchvaty mrtvice, Filip Dobrý měl rovněž více záchvatů mrtvice, jeho manželka Isabela Portugalská zdráva. Z nich pochází Karel Smělý (1433—1477). Byl třikráte ženat. Tento poslední mužský člen rodu burgundského měl nával duševní choroby, od čehož zůstala jeho intelligence oslabena. „Jsa povahy prudké, útočné, nerozvážné a představivosti příliš živé, roznécované ještě četbou rytířských románů,

Johana Šílená byla postižena šílenstvím déle poloviny století. Když její manžel zemřel (1506), Johana prý jej dala přepraviti v noci z Burgosu do Granady. Zastávky dály prý se jen v klášteřích mužských, neboť žárlivost Johanina žila ještě po smrti jejího manžela! Aby jej vzkřísila, dala Johana otevříti rakev Filipovu a líbala jej na rty. Léhala, majíc balsamovanou mrtvolu ve svém loži, a brala ji s sebou i na svých cestách.

Podobnou potřebu pohřebních vzrušení najdeme u Karla V., jenž dal za svého života slaviti svůj pohřeb, a u Filipa IV., krále španělského, jenž oblékal se výhradně do černého a spával prý v rakvi.

Šílenství Johanino bylo v posledních dobách popíráno. Dle Fornerona prý to byl Ferdinand Katolický, její otec, jenž z důvodů politických prý vynašel legendu o šílenství své dcery. Avšak je jisto, že svou dědičností byla Johana skutečně náchylna k šílenství. Její babička musila býti uzavřena v zámku arevalském. Špatné jednání, jemuž byla vystavena, a dlouhé věznění přispělo ještě k vývinu jejích chorobných sklonů. Její pravnukové, don Carlos a don Sebastian, zešíleli.

Otec Johanin, poslední zástupce panovnické rodiny aragonské, byl dle Jacobyho „krutý a proradný" a získal si svojí proradností a věrolomností jistého druhu slávy, a to dokonce v této době, kdy věrolomnost byla povznesena na výši vědy a stala se opravdovým nástrojem panování. Oženiv se s Isabelou, jedinou dědičkou a představitelkou domu kastilského, spojil Ferdinand konečně obě dynastie a obě koruny a založil takto dynastii španělskou. Isabela sama byla ženou malé duševní rovnováhy. Vypráví se o ní, že přisahala, že nezmění své košile, dokud Granada nepadne, a pod.

---

vrhal se šíleně do nejhazardnějších podniků a náhle se jich vzdával, aby šel za jiným cílem. Po bitvě u Moratu uzavřel se ve smutném a chmurném zámku v Joux, zachvácen těžkou trudnomyslností, jež nebyla důsledkem hanby a zármutku, jak se též tvrdí, nýbrž byla skutečnou chorobou duševní, trudnomyslností (melancholií) ve smyslu lékařském. (H. Chabeuf: Un portrait de Charles le Téméraire.) Za svého dětství projevoval Karel Smělý povahu umíněnou a prudkou a takový byl po celý život.

Je patrno, že obojí rodina burgundská i kastilsko-aragonská vnesla do tehdy již schátralé rodiny habsburské novou přítěž, která se stala osudnou zvláště habsburkům španělským. Od doby Maximiliana I. najdeme též u Habsburků téměř pravidelně vyčnívání dolní čelisti a mohutný dolní ret. Jsou-li tyto úchylky původu ryze habsburského, či měly-li na jejich vznik a ustálení vliv též jiné rodiny, je dnes těžko rozhodnouti. Bouchot soudí v předmluvě k dílu Galippeově, že rodina burgundská má účast na jejich vzniku. Také skutečně všichni členové mladší větve této rodiny jeví na obrazech vyčnívání dolní čelisti a mohutný dolní ret.

Vyčnívání dolní čelisti je všeobecně pokládáno za projev energie a odvahy a jeho nositelé jsou považováni za lidi pevné vůle. Ve skutečnosti jsou však jenom dědičně zatížení a tím obyčejně též nervově choří a prudcí v jednání; když pak stisknou v návalu hněvu čelisti, nabývají divokého vzhledu vyčníváním dolní čelisti; na základě toho vznikl asi názor o pevné povaze osob s vyčnívající dolní čelistí. Umělcům byl už dávno znám divoký výraz tváře, jehož lze vyčnívající dolní čelistí docíliti. Už Leonardo da Vinci namaloval alegorické postavě války na svém obraze vyčnívající dolní čelist.

Jako je možno vhodným výběrem udržovati čistotu rodu u druhů živočišných, jest stejně možno udržovati tímto způsobem vlastnosti úchylné nebo zrůdné a vytvořiti rodiny zrůd.

II.

Duševní a tělesné projevy rodového úpadku u člověka jsou ohromně rozmanité. Dle výzkumů anthropologických*) jsou úpadkové úkazy lidské tak staré, jako lidstvo samo. V prvních dobách pokolení lidského slabí jedinci podléhali v boji životním proti živlům a nepřátelům všeho druhu a jejich zrůdnosti nebyly přenášeny na potomky. Jen ti jedinci, kteří byli i při svých zrůdnostech dosti odporu schopní, mohli se

*) Anthropologie je věda, která se obírá výzkumem tělesného i duševního utváření člověka všech dob (i předhistorických) a plemen.

rozmnožovati a jejich potomci jevili pak zrůdnosti buď stejné nebo jiné.

Za první příčiny zrůdností úpadkových nutno pokládati dle Magnana a Legraina*) choroby plodové, různé poruchy těhotenství a porodu, později nakažlivé choroby prvního dětství, k nimž se přidružují choroby mozkové a míšní a konečně i poranění, zvláště lební, jež porušují tělo dosti hluboko tak, že způsobují nenapravitelné zastavení vývoje.

Úpadek rodu nesmí býti vždy považován za stav zvratu vývojového, nýbrž často za stav chorobný, který může přivoditi konečně i vyhynutí rodu.

Úpadek rodu se projevuje úchylkami utváření a výkonů, t. zv. stigmaty, jež jsou jednak tělesná, jednak duševní. Tato mohou býti následkem oněch, aniž lze však z tělesných souditi bezpečně na duševní. Tato stigmata jsou i dědičně přenosná.

Zatíženci se vyznačují rozvratem, neuspořádaností stavu duševního. Tato spočívá „v nedostatku souladu mezi různými funkcemi, v nedostatku součinnosti mezi různými ústředími, jejichž spolupráce se za normálních poměrů přizpůsobuje daným úkolům“.

Po boku blbcově, který dle výroku Magnanova zůstává omezen na funkce míšní, jest řada zatížených, jemu nadřazených a označených jménem slabomyslných, omezených a zanedbaných. Tito pak nepřetržitou, stoupající řadou nás dovedou až k zatížencům inteligentním a dokonce i vynikajícím. V rodinách panovníků najdeme jedince, přináležející všem stupňům této řady, obzvláště pak skupinu zatížencû vynikajících najdeme poměrně dosti značně zastoupenu. Galippe tvrdí, ovšem zčásti neodůvodněně, že co se vzdělává, rodiny, národy, individua, směřuje k poklesnutí, k úpadku.

Podmínky moderního života, přemíra činnosti, jež jej charakterisuje, překrmování, nemírné užívání požitků, otravy,

---

*) Les dégénérés. Paris. 1895.

nákazy, nepřirozená výchova v lyceích, konventech, práce nevděčná a často neužitečná, nedostatek rovnováhy mezi vývinem tělesným a rozumovým, což vše ještě přistupuje po většině u civilisovaného jedince k přítěži dědičné, jsou příčinou, že málokterý jedinec ujde degeneračnímu vlivu civilisace.

Možno říci, že všichni vynikající lidé byli vynikajícími zatíženci s převážným jednostranným vývinem jedné nebo více vloh rozumových. Sokrates a Pascal byli takovými zatíženci. U Pascala k tomu dospěl Brunetiére analysou portrétu a povahy jeho.

Magnan praví, že u vynikajících zatíženců je ustavičný spor mezi jejich úmysly a činy, mezi jejich nepopíratelně velikými schopnostmi rozumovými a jejich vrozenou neschopností jich užíti. Vynikající zatíženec je nestálý, rozumově nedůsledný; je buď nedůsledný, nerozhodný, bez vůle, nebo žene svoje předsevzetí do výstředností.

Vedle velkolepých myšlenek, vedle neobyčejné představivosti a plodnosti najdeme myšlenky nejomezenější.

V ohledu mravním jsou protivy neméně nápadné a činy hrubé stýkají se s nejvtipnějšími a nejjemnějšími zásadami. Při vysoce vyvinutém rozumu bývá zatížený hříčkou svých vášní a nejhrubších pudových podnětů, jichž naprosto nedovede ovládnouti a jež mu dodávají zevnější zdání člověka nemravného.

Stejně jeví se zatíženci po stránce citové.

Příznačné pro zatížence bývá také to, že zatím, co zdravý člověk přizpůsobí se výchovou poměrům společenským, v nichž žije, zatíženec se v tom ohledu přizpůsobiti nedovede. Bývá u něho též více méně úplný zánik svědomí.

Část zatíženců není vůbec schopna života následkem četných tělesných stigmat. U ostatních bývá vývoj tělesný špatný a zpožděný. Týká se to hlavně vývinu zubů, chůze a mluvy.

Opožděný vývoj zubů je mnohem častější než předčasný, jenž má tentýž zdroj, totiž zatížení, a může se týkati buď

vývinu čelistí nebo zubů přímo. Ať se jedná o úchylku v počtu, sídle, formě, objemu, struktuře zubů, vždy je to důkazem hluboké poruchy vývojové.

Je obyčejným zjevem, že zatížené dítě začne běhati až ve 2.—4. roce.

Poruchy řeči, jež je výkonem tak složitým, jsou ohromně různé. Jedny souvisejí s poruchou rozumu, jiné jsou v souvislosti s nedostatečným vývojem mluvidel.

Mnohem později, než tyto trojí poruchy, se objevují úchylky povahy, mravních citů atd. Pohlavní dospívání znamená u zatížených důležitý okamžik. Dostavují se změny nálady, poruchy nervové i duševní. Výstřednosti a zvrácenosti pohlavní jsou časté; činnost pohlavní dostavuje se buď velmi záhy nebo velmi pozdě. Bývají pak zatíženci velmi prudcí nebo velmi chladní. Poněvadž pak současně podléhají i jiným výstřednostem, jsou u nich těžké poruchy duševní velmi časté.

III.

V rodinách panovnických šíří se degenerace, jako u zvířat čistokrevných rodů, sňatky příbuzenskými.

Jsou tu však ještě jiné příčiny podpůrné. Tak Jacoby*) upozorňuje na jeden: „Vědomí neomezené moci vyvolává svým mravním vlivem na osobnost v životě mozkovém funkcionální poruchu, jejíž podstata a povaha je táž, jako na začátku těžkých chorob duševních a nervových.“

Tento zhoubný vliv, jímž působí vědomí neomezené moci, spočívá v chorobném zvýšení sebevědomí. Zjev ten není výlučně jen u panovnických rodů. Najdeme jej u všech, jimž byla svěřena moc od portugalských a španělských dobyvatelů v Americe, až po různé úředníky a úředníčky správní doby dnešní.

U rodin panovnických je ovšem tento vliv závažnější, poněvadž je současně rodová pýcha a ohledy politické nutí ke sňatkům příbuzenským.

---

*) Études sur la sélection dans les rapports avec l'hérédité chez l'homme. Paris. 1881.

Tento zvyk je u nich velmi starý. Někteří staří národové schvalovali u svých panovníků i manželství bratra se sestrou. Rod habsburský pěstil sňatky příbuzenské ve veliké míře a i mezi blízkými příbuznými (mezi netí a strýcem, bratranci a sestřenicemi atd.).

Pro studium dědičnosti degeneračních stigmat poskytuje rod habsburský poměry nad jiné příznivé.

Sňatky příbuzenské mezi zatíženými neobejdou se bez zlých důsledků, neboť se jimi zrůdné vlastnosti dědičné mohou stupňovati. Od tohoto stupňování odvozují někteří také vymírání rodů zatížených.

Historie také ukazuje, že všechny rodiny panovnické, jež pěstily ve velké míře příbuzenské sňatky, vykonavše svoji úlohu více či méně význačnou, zeslabily se konečně osudně tělesně rozumově a mravně a zanikly*).

Všechny známky ukazují dle Galippea (1904), že slavná kdysi rodina habsburská dostala se do období rozkladu, do období, jehož trvání nelze předvídati ani pevně stanoviti.

Svazky příbuzenské mezi různými větvemi rodiny habsburské nemohou býti považovány za křížení jedinců zdravých. Často skončily také rozkladem rodin anebo neplodností. Současně objevuje se rodinný typ ustálený téměř nezničitelně a podobnost tělesná jest provázená podobností duševní, přinášející s sebou stejné chuti, zájmy a snahy, ustálivší se po staletí.

Rodina habsburská, největší a nejmocnější ze všech, dodávala královny celé Evropě, zvláště Francii.

„Tito Habsburkové, slavní od XIII. století, uskutečnili světové císařství; marně hledali bychom je v jiných dobách; není žádného srovnatelného mocnářství, není podobné moci.

---

*) Feré (La famille névropathique) poukazuje ještě na jeden příčinný moment rozkladu degenerovaných rodin. Praví, že není příčinou jenom, že dospívají k neplodnosti, nýbrž i že se v takových rodinách vytvářejí *rozdíly rozumové a mravní*, jež vedou k rozporům a bojům, stejně neblahým jako nemoci.

Moře se jim otvírají, nové pevniny vyvstávají, aby přijaly jejich zákony; není to jen Evropa, již vtahují do svého kruhu, jsou to též obě Ameriky, Afrika i Asie. Francie přijímala od nich po tři století téměř všechny královny: Eleonoru*), provdanou za Františka I., Alžbětu**), provdanou za Karla IX., Annu***), provdanou za Ludvíka XIII., Marii Terezii†), provdanou za Ludvíka XIV., a Marii Antoinettu††), provdanou za Ludvíka XVI." (Masson: Napoleon et son fils.)

Habsburkové vyznačovali se velikou plodností.

Avšak děti jejich trpěly velikou úmrtností. „Nepočítali smrtí (dětských)," praví Masson.

Důležité je, že ženy habsburské, a to i když neměly příznačných stigmat rodinných (neboť tato bývala u mužů více vyznačena, než u žen), měly schopnost přenášeti je na své potomky i se zvláštnostmi mravními nebo rozumovými; tak byla tato stigmata ustálena a neoddělitelna v jistém ohledu od příslušníků rodiny habsburské.

Je to zjev souhlasící se zkušenostmi o dědičnosti různých znaků dle pohlaví.

Při sňatcích příbuzenských, když oba manželé mají stigmata stejná, přenášejí se tato často na všechny děti a přirozeně ještě se zesilují. To býval obyčejný zjev v rodině habsburské.

Při spojení člena habsburské rodiny s rodinou cizí se vždy uplatnila dědičnost habsburská, zvláště když se jednalo o ženu habsburskou. Možno téměř říci, že ti, kdož uzavřeli sňatek s Habsburky, aby rozmnožovali svůj rod, rozmnožovali ve skutečnosti rod habsburský.

---

*) Dcera Filipa Sličného a Johany Šílené, sestra Karla V. a Ferdinanda I.

**) Dcera císaře Maxmiliana II., sestra císařů Rudolfa II. a Matyáše.

***) Dcera španělského krále Filipa III. a Marie Markéty Rakouské, dcery Karla, arcivévody štyrského. Sestra Filipa IV., krále španělského.

†) Dcera Filipa IV. krále španělského a sestra posledního Habsburka španělského Karla V.

††) Dcera císařovny Marie Terezie a Františka Lotrinského, sestra císařů Josefa II. a Leopolda II.

U rodiny habsburské se ustálilo význačnou měrou v y č n í v á n í d o l n í č e l i s t i.

V žádné rodině neustálil se určitý typ s takovou důsledností jako u Habsburků.

Zmohutnění dolního rtu, jež vždy bylo nápadné pozorovatelům, může býti dle Galippea pokládáno za zrůdnost podřadnou a za pouhý důsledek vyčnívání dolní čelisti. Dolni ret totiž následkem vyčnívání dolní čelisti je méně svlažován slinami než normálně, vysýchá, zaněcuje se vlivem zevních okolností, což působí trvalý zánětlivý stav sliznice a druhotně zvětšení objemu jeho. Tato zvláštnost dle Galippea se později mohla rovněž ustáliti dědičně

IV.

Rodokmeny a četné podobizny Habsburků rakouských, jež uvádí Galippe od Arnošta I., vévody rakouského a korutanského, syna Leopolda III. (kteří oba patří druhé polovici XIV. století), až po dobu nejnovější ukazují jednak velikou častost sňatků příbuzenských, jednak ustálení typu rodinného, na prvním místě pak vyčnívající dolní čelisti a mohutného dolního retu.

Dokumentární v tom směru je obraz jedné strany medaile, na níž jsou profily císaře Maxmiliana II. a jeho ženy Marie. Je to tuším česká korunovační medaile této manželské dvojice a ukazuje velmi názorně podobnost obou manželů, kteří byli úzce příbuzní (Maxmilian II., 1547—1603, byl synem císaře Ferdinanda I. Jeho manželka Marie byla dcerou císaře Karla V., tedy jeho vlastní sestřenice) a jevili oba příznačnou tvářnost habsburskou. Vyčnívání dolní čelisti a mohutný dolní ret je zvláště u Marie nápadný. U Maxmiliana je poněkud zakryt plnovousem, ač je také patrný. Manželství toto nebylo ovšem se stanoviska lékařského schvalovatelné; děti z něho vzešlé jevily také skutečně značnou méněcennost tělesnou i duševní. Rudolf II. byl pološílený. Jeho jediný syn, levoboček don Carlos, zemřel šílený asi ve 20 letech. Ostatní

děti Maxmilianovy: Matyáš, Maxmilian, Arnošt, Albert, Václav, Alžběta, byly neplodné. Jedině Anna-Marie, královna španělská, žena Filipa II., měla šest dětí. Z těch však pět zemřelo v útlém věku.

Zajímavo je též, že Napoleon II., syn Marie Luisy a vnuk Františka I., měl všechny tělesné vlastnosti Habsburků a žádné svého velikého otce.

Dále podává Galippe rodokmen rodu španělského od Ferdinanda Katolického. Následují panovnické rody portugalské a brazilské, rodina savojská, rodina medičejská, vévodské rody parmský, modenský, d'Este, panovnické rody Francie od vymření rodu de Valois, rod anglický od Karla I. († 1649), některé rody německé a rod belgický. Všechny tyto rody byly více měně spřízněné s Habsburky a velmi mnoho jejich členů jeví habsburský typ rodinný. Zvláště Bourbonové téměř bez výjimky jeví charakteristické známky tvářnosti Habsburků.

Kdežto u ostatních rodů spokojuje se Galippe pouhým rodokmenem, doprovázeným jenom ojedinělou poznámkou historickou, věnuje Habsburkům a Bourbonům španělským a panovnickým rodinám francouzským pozornost hlubší. Nespokojuje se u nich pouhým zjištěním nápadných tělesných stigmat degeneračních, nýbrž studuje též jejich úpadek duševní a podává u velmi četných členů těchto rodů panovnických rozbor se stanoviska historicko-pathologického. V tom směru nescházelo Galippeovi pramenů, neboť měl po ruce vedle výborných prací čistě historických též dvě díla historicko-pathologická: Brachetovu „Pathologie mentale des rois de France“ a Jacobyho „Études sur la selection dans les rapports avec l'hérédité chez l'homme“.

Chorobné povahy posledních králů francouzských jsou známy.

Méně známí, ač mnohem zajímavější a poučnější se stanoviska historicko-pathologického jsou Habsburkové španělští. Krok za krokem lze u nich sledovati postupný úpadek tělesný a duševní od Filipa Sličného až po Karla II. Na nich se ukázalo

zvláště jasně, že není nikomu dovoleno žíti proti zákonům přírody.

Povahopis Filipa Sličného jsme již podali.

Jeho syn Karel V. (jako král španělský Karel I.) byl těžce zatížený. Vedle schopností vojevůdcovských jevil tolik výstředních vlastností a nápadů, že hlavně v posledních dobách svého života byl blízek šílenství.

Z jeho manželství s Isabelou, dcerou portugalského krále Emanuela Šťastného, narodily se čtyři děti. Z těch druhorozený Ferdinand zemřel v útlém věku; Marie, třetí z jeho dětí, provdala se za císaře Maxmiliana II. a nejmladší Johana, provdána za Jana, infanta*) portugalského, trpěla hallucinacemi a stížena byla v šestinedělí šílenstvím; jediný její syn Šebestián, král portugalský, byl slabomyslný a zemřel bez potomstva. Nejstarším synem Karla V. byl Filip II., král španělský.

Filip II. byl čtyřikráte ženat. Po prvé s Marií, dcerou portugalského krále Jana III., po druhé s Marií, dcerou anglického krále Jindřicha VIII., po třetí s Alžbětou, dcerou Jindřicha II., krále francouzského, a po čtvrté s Annou-Marií, dcerou císaře Maxmiliana II. Sňatky ty jsou vesměs příbuzenské, zvláště poslední, z něhož se narodil dědic koruny, Filip III.

Z prvního manželství měl Filip II. jedině dona Carlose. Byl to hoch slabý, měl vysedlá ramena a jednu dolní končetinu slabší a kratší. Dle zachovaného obrazu byl bledý, měl hlavu skloněnou a vyhaslé oči. Byl stále chatrného zdraví. Španělští lékaři léčili jej jako každého soustavným pouštěním žilou. V 16. roce upadl, pronásleduje jakousi dívku, při čemž utrpěl zranění levého spánku s ochrnutím pravé dolní končetiny. K ráně se přidružila růže a učení lékaři španělští léčili prince hojnými projímadly. Marně navrhoval proslulý Vesal, že provede otevření lebky (trepanaci). Princi bylo stále hůře a hůře a král čekal jen od zázraku uzdravení. Dal pak do jeho

*) Korunního prince.

lože vložiti vysušenou mrtvolu kuchaře, zemřelého před sto lety s pověstí světce. Vesal provedl pak přece trepanaci. Don Carlos se uzdravil a Filip žádal v Římě za kanonisaci *) svatého kuchaře, jehož ostatky zázračně uzdravily jeho syna. Jen vyslanci anglický a francouzský se odvažovali přičítati uzdravení princovo obratnosti Vesalově.

Don Carlos zůstal i potom slabý a trpěl zrůdností pohlavních orgánů, pro niž byl neschopen manželství. Ženy buď bil, nebo je surově objímal. Byl povahy velmi prudké, hrdé a násilné. Tloukl, napadal a vyhrožoval šlechticům svého dvoru. Jeho chuť k jídlu byla ohromná; jedl mnoho a hltavě.

Král vida, že jeho syn je neschopen následnictví, dal jej uzavříti v jeho bytě pomocí zvláštního mechanismu, vynalezeného francouzskými inženýry. Šest měsíců po svém uvěznění byl stižen don Carlos úpornými průjmy a vrhnutím a prosil svého otce o návštěvu. Filip však nejen nepřišel, nýbrž zakázal též královně a princezně Juaně tak učiniti. Don Carlos za několik dní na to zemřel. Jeho otec přijal zprávu o jeho úmrtí s úplnou lhostejností. Spíše je pokládal za prospěšné pro své státy. Veřejné mínění jej obviňovalo, že svého syna otrávil; historikové připouštějí možnost toho.

Druhé manželství Filipovo bylo neplodné, z třetího se narodily dvě dívky, z nichž Isabela Klára byla provdána za Alberta, arcivévodu rakouského, a neměla dětí, Kateřina pak byla provdána za Karla Emanuela I., vévodu savojského.

Čtvrté manželství Filipovo bylo plodné; narodilo se z něho šest dětí. Z těch však jedině pozdější král Filip III. dožil se vyššího věku.

Tato veliká úmrtnost dětí Filipa II. byla zaviněna těžkou zchátralostí rodičů a blízkým jejich příbuzenstvím. Avšak byly zde asi ještě jiné okolnosti, jež spolupracovaly. Byly to hrozné zdravotní poměry, v nichž králové španělští a jejich rodiny žily, jak toho vyžadovaly přísné zákony obřadní,

*) Prohlášení za svatého.

dvora madridského, předsudky rodové a náboženské. V tom ohledu zachovala historie několik zajímavých zpráv*).

*) Hned po svém příchodu do Španěl byla postižena mladá královna neštovicemi. Její matka, Kateřina Medičejská, královna francouzská, obávala se, že její dcera ztratí vliv na krále, pozbude-li své krásy. Nemoc však proběhla lehce a nezanechala stopy. Avšak rekonvalescence se neobyčejně protáhla, neboť královna byla nucena vykonávati povinnosti svého postavení a vedle toho ji na nátlak její matky podrobovali stálému léčení, aby dostala měsíčky, kterých ještě neměla, jsouc 16 roků stará. Král s ní ještě neudržoval styků, což moci chtivá Kateřina Medičejská těžce nesla. Když konečně dostala měsíčky, snášela, jak vyplývá z jejího listu, jen s odporem něžnosti svého manžela. Když později Alžběta otěhotněla, byla nevzdělanými lékaři španělskými podrobena neustálému pouštění žilou v takové míře, že potratila. Když později porodila infantku Isabelu Kláru, byla dle zvyku podrobena současnému léčení projímadly a pouštění žilou. Nemohla prý se již ani brániti svým lékařům, jen když jí chtěli ještě sázeti baňky, ohradila se přece proti tomu. Musela se však náhradou za to podrobiti novému léčení projímadly.

Jest opravdu otázkou, jak mohla mladá žena donositi plod v tomto prostředí, v němž, týrána jsouc nemilosrdnou obřadností, byla nucena žíti téměř bez vzduchu a světla, bez veselí a bez možnosti tělesného pohybu, jsouc všude nošena v nosítkách.

Kdežto ve Francii vlivem Kateřiny Medičejské byla zavedena péče o tělo i zjemnělé pěstění těla, byly tyto věci ve Španělsku pokládány za bezbožné.

Když na př. Filip II. byl nucen vzdáliti se od královny na několik dní, chtěly ji potom francouzské matrony koupelí „připraviti a naladiti pro návrat jejího manžela". Avšak vévodkyně D'Ureña nařídila lékařům, aby to královně bylo zakázáno, jelikož nepotřebuje koupele, nejsouc nemocnou. Poněvadž však Alžběta trpěla současně lehkou zažívací poruchou, následkem jakéhosi poklesku v jídle, museli jí lékaři lázeň přece povoliti.

Maurové byli velmi pečliví v péči o tělo a zvláště milovali teplé lázně, čímž však vzbuzovali pohoršení španělských bohoslovců a následkem toho všech opravdových Španělů. Následek toho byl, že Filip II. zakázal Maurům užívání teplých lázní pod trestem šesti roků galejí!

Španělové neměli též záchodů, užívajíce větších nádob, a když tyto byly plné, vyprazdňovali je na veřejných cestách.

Porod byl pokládán za tak těžkou věc, že královna byla vždy před slehnutím donucena učiniti závěť a viděti úředníky slavnostně inventovati její majetek.

Volba kojné byla rovněž věcí nad míru obtížnou, neboť tato nesměla míti mezi svými předky ani žida ani Maura. Infantka Isabela Klára byla by prý zemřela následkem této zásady hladem, neboť lékaři španělští nemohli rozhodnouti mezi třemi žadatelkami. Až konečně čestná dáma dona Beatrice de Mendoza přece vybrala sama jednu.

V říjnu toho roku porodila Alžběta infantku Catalinu. Brzo na to onemocněla za těžkých příznaků nervových a zemřela, potrativši. Léčena byla důsledně sázením baněk na hlavu. Vyslanci cizích států označovali španělské lékaře otevřeně za původce její smrti. Zajímavo je, že Filip II., jenž protěžoval umělce, byl nepřítelem vědy. Pokládal za nebezpečné mladé lidi, kteří studovali v Montpellieru. Michel Servet musel prchnouti

Filip II., praví Jacoby, fanatik, melancholik, duch zdlouhavý, nerozhodný, měnící nesplnitelné plány a přece je stále milující, jdoucí vždy za nějakým nedostižným cílem, stejně jako jeho bratr don Juan (levoboček Karla V.), proradný, chladně ukrutný a současně velmi smyslný a zhýralý, věrolomec, lhář, přetvářeč, povaha zřejmě nervově chorá, jest jednou z nejtemnějších postav dějin. Nechal zemříti svého syna dona Carlose, jehož pýchu podporoval, dal zavražditi Escoveda; pomstil se s nesmiřitelnou přísností na ženě a dětech Antonína Pereza a na celé Aragonii za nevěrnost své milenky princezny Ekoly a dostal pro svou krutost název „Jižního Tigra". Historikové praví, že byl ke konci svého života zpola šílený. Ač byl čtyřikráte ženat, měl ještě četné milenky, z nichž měl též děti.

Filip III., král španělský a portugalský, byl chorobný, lhostejný, bez povahy, bez vůle, bez nadání, vroucně zbožný, pravý mnich na trůně, což mu však nebránilo, aby byl špatným synem a bratrem; nenáviděl svou sestru infantku Isabelu a chtěl ji dokonce otráviti; netajil svého rozmrzení nad tím, že vidí svého otce stále ještě žíti. Jsa prudký, ale slabý, byl stále pod vlivem svých ministrů a oblíbenců, kteří vládli jeho jménem. Oženil se s Marií Markétou Rakouskou, dcerou Karla

---

ze Španělska, a ač léčil Filipa II., byl Vesal pro svoje vědění odsouzen ke kajícné pouti do Svaté země; zahynul pak při ztroskotání lodi na cestě tam.

Pět jejich dětí zemřelo ve věku několika let. Escorial sotva byl dostavěn a již se plnil rakvemi. Filip II., než dosáhl šedesátého roku, dal tam uložiti 17 mrtvol.

Smrt Filipa II. ukazuje, do jaké míry byla vyvinuta u dvora španělského nedbalost a nečistota. Filip byl již dlouho nemocen hostcem kloubním a jeho nemocí zkroucená ruka nedovedla už psáti. Ke konci svého života nemohl ani státi ani seděti. Zůstal ležeti a pracoval dále. Horečka ho donutila, aby ustal. Jeho lékař Menado oznámil brzký konec. Králi se pak zanítilo a oteklo jedno koleno. Po padesát tři dny zůstal na témže loži beze změny; nebyl ani převlékán ani myt; ložní prádlo prosáklo výměty, potem a hnisem. Hmyz napadl jeho ubohé tělo. Kůže byla sžírána cizopasníky, rány snětí. Král cítil takový odpor k sobě samému, že dav si ukázati svou rakev, nařídil, aby jeho tělo bylo vloženo nejprve do rakve kovové, aby nepošpinilo hedvábí rakve vlastní. „Hleďte, můj synu," pravil, „jak končí mocní tohoto světa, vizte, co jest to smrt, a využijte toho, neboť zítra budete vládnouti."

Štyrského, jež trpěla sluchovými přeludy. Měli osm dětí, z nichž čtyři zemřely malé. Z ostatních Anna Marie Rakouská, provdaná za Ludvíka XIII., byla pyšná, pobožnůstkářská a velmi smyslná. Filip nastoupil po svém otci jako čtvrtý toho jména; Marie Anna provdala se za Ferdinanda III., císaře německého (!), a Ferdinand, arcibiskup toledský, zemřel bezdětek.

Filip IV., dle Jacobyho stejně neschopný jako jeho otec, stejně slabý povahově a ještě slabší rozumově, nechal se připraviti o Katalonii, Portugaly, Neapolsko, část Flander, Lucembursko atd.; musil uznati neodvislost provincií a přijal přes to název „Velikého", jejž mu přisoudil jeho oblíbenec Olivares, jenž vládl za něho. Byl dvakráte ženat: po prvé s Alžbětou, dcerou Jindřicha IV., francouzského krále, po druhé s Marií Annou, dcerou císaře Ferdinanda III. (!) Z prvního manželství měl šest dětí, z nichž dorostla jen Marie Terezie, provdaná za Ludvíka XIV. Byla chorobná, polo slabomyslná a velmi tučná. (Z jejích šesti dětí rovněž pět zemřelo v útlém věku!) Z druhého manželství měl Filip IV. pět dětí, z nichž tři zemřely malé, nejstarší Markéta Terezie provdala se za císaře Leopolda I. (!) a měla čtyři děti, jež všechny zemřely malé. Nejmladší z dětí Filipa IV. byl Karel II., poslední Habsburk španělský.

Karel II., zestárlý, slabý a vysílený předčasně, živořil bídně do věku 37 let, při čemž Evropa stále čekala na jeho konec, aby si rozdělila jeho státy. Nechal Španělsko ještě zmenšiti; avšak chtěje zbaviti Francii podílu, odkázal korunu Filipovi, vévodovi z Anjou, vnuku Ludvíka XIV. Karel II. byl dvakráte ženat: s Marií Luisou Orleanskou a s Marií Annou z Neuburgu. Obě manželství byla neplodná.

Převaha královnina nad duchem jejího manžela rostla den ze dne a král ji již zmocnil, aby pozvala k sobě svého bratra, vévodu de Chartres, aby se naučil jazyku a zákonům španělským a mohl se státi jeho dědicem. Avšak Marie Luisa zemřela náhle ve věku 27 let po desítiletém manželství. Bylo podezření, že byla otrávena nepřáteli Ludvíka XIV. Král

jí trpce želel; vždy i později nazýval ji „moje dobrá královna Luisa". Přes to však se hned následujícího roku oženil.

Ve věku 38 roků měl vzhled starce. Trápen děsem nočním, vymáhal si, aby tři muži byli každé noci u jeho lože. Lid madridský nazýval jej „hechigato" (očarovaný).

Karel II. nařídil otevříti hrobky svých předků hrob za hrobem a objal Luisu Orleanskou, jako Johana Šílená objímala kdysi mrtvého Filipa Sličného, a řekl: „Na shledanou, má královno!"

Podobizny všech tří Filipů a Karla II. jeví všechny — pokud jsou věrné — výraz smutku a nudy.

Podobizny Karla V., pokud nejsou příliš zkrášlené, představují osobu nejvýš smutnou a zbavenou vší odvahy; zdá se býti zhroucen pod tíží dědičnosti. Měl neurčitý a záhadný pohled Filipa IV. a „neměl nic pohyblivého na svém těle, než rty a jazyk". Byl tak slabý při narození, že bylo nutno vyplniti jeho kolébku vatou. Začal choditi až ve věku 10 let. Zvedal se namáhavě a po celý život byl neužitečným a neschopným; nebylo ani řeči u něho, aby studoval.

Mignet shrnuje takto úpadek domu habsburského ve Španělích: Karel V.(I.) byl generálem a králem, Filip II. byl jenom králem; Filip III. a IV. nebyli ani králi; Karel II. nebyl ani člověkem: nejen, že nedovedl panovati, ale nedovedl ani ploditi.

Bylo by velmi vděčným úkolem věnovati podobné studium Habsburkům rakouským, zvláště nyní, kdy prameny dějepisné mohou býti zpracovány nestranně a úplně.

Úkol by byl současně velmi nesnadný, neboť by měl býti pracován — jak Galippe upozorňuje — současně dějepiscem, lékařem a psychologem; přidejme k tomu ještě biologa, jak toho dnešní stav vědy vyžaduje.

Jaké byly příčiny, že Habsburkové rakouští vzdorovali lépe zhoubnému vlivu sňatků příbuzenských než rodina španělská, je rovněž otázka, jež by zasloužila bedlivého studia. Galippe se ptá, zda příčina byla v tom, že Habsburkové

španělští, byvše přesazeni do nových poměrů, nedovedli se jim přizpůsobiti, či zda přijali od Johany Šílené prvky úpadkové, jež padajíce na příznivou půdu, okolnostmi se jen zmnožily a zesílily.

Sledujeme-li rodokmen Habsburků rakouských, je nápadné, jak rozvíjejí se koncem století XVIII. a ve století XIX. Kdežto ve století XVII. a začátkem století XVIII. jsou stále na vymření, nemohouce vytvořit postranních větví, které i když jsou založeny, rychle vymírají (větev tyrolská) nebo přejímají dědictví po vymřelé větvi hlavní (větev štyrská), takže nepřetržitost rodu se stěží udržuje, na konci století XVIII. a ve století XIX. vidíme však náhle vznikati několik postranních větví a též úmrtnost dětí poklesá. Zdá se, že je to následek vymizení osudného vlivu příbuzenských sňatků s Habsburky španělskými, jež, dokud tato větev žila, byly prováděny na obou stranách s ohromnou důsledností.

Rovněž důležité by bylo studovati vliv sňatků se zatíženými Wittelsbachy bavorskými, jež v minulém století byly horlivě pěstovány.

V.

Habsburkové svými sňatky příbuzenskými vytvořili, ustálivše určitá stigmata degenerační tělesná i duševní, zvláštní typ lidský docela stejným způsobem, jako zootechnikové vytvářejí umělé odrůdy živočišné.

Jest otázka, zda by byli, jsouce nositeli typu vyššího lidství na místě stigmat degeneračních, dovedli jej stejně ustáliti a přenášeti. Galippe odpovídá záporně, dovolávaje se degeneračního vlivu moci, výsad a vysoké kultury rozumové, který však dosud nebyl přesně přírodovědecky rozebrán.

Šlechtické rodiny udržují se sňatky příbuzenskými, jsou prý odsouzeny k zániku rychlejšímu, ale totéž víme i o rodinách jiných, v nichž nevládly příbuzenské sňatky a jsou známy i údaje opačné. Vymírání rodin je děj složitý a rozmanitě zpříčiněný.

Habsburkové španělští opustili sice dávno scénu dějin a zanikli v neschopnosti a šílenství. Habsburkové rakouští jsou — jak praví Galippe — v rozkladu, jenž je uspíšován opětovanými sňatky příbuzenskými.

Mnoho rodin panovnických zaplatilo ovšem sňatky příbuzenské rychlým zánikem; též četné větve rodiny habsburské. Avšak pýcha rodová a kombinace politické i rodové nutí je přes to dále k tomu. Obětí jsou děti, jež buď zmírají malé, nebo vedou málo závidění hodný život těžkých zatíženců.

Budou-li, soudí Galippe, rodiny panovnické trvati na svém způsobu uzavírání sňatků, nepřipouštějíce obrodných vlivů rodin jiných, zaniknou všechny neodvratně v neschopnosti mravní, tělesné i rozumové, jako zhynuly v minulosti všechny rody panovnické, jež hřešily proti zákonům přírody.

„Aristokracie," praví Jacoby, „vymírá." Staré rodiny patricijské v Římě vymíraly tak rychle, že musily rozmnožiti svůj počet přibráním plebejců (Patres minorum gentium). Sparťané byli třídou výlučně šlechtickou, vyhynuli rovněž rychle: feudální aristokracie moderní Evropy podléhá témuž osudu. Na začátku XV. století nebylo už téměř rodin, sáhajících zpět ke křížovým výpravám. Šlechta anglická vymírá tak rychle, že četné tituly šlechtické byly nošeny po sobě šesti, sedmi, osmi i více rodinami šlechtickými. Doubleday upozorňuje, jak málo zůstalo již ze staré šlechty tudorské. Dvě třetiny lordství se datuje od r. 1760. Stejně počet baronství klesá přes četná nová povyšování. Tak z 1527 titulů baronských, jež existovaly v r. 1611, bylo v r. 1819 jen 635 a z nich jen 30 se datuje od r. 1611.

Neplodnost, choroby duševní, předčasná úmrtnost a zánik rodu nejsou ovšem jen údělem rodin panovnických. Všechny třídy privilegované, všechny rodiny, jež jsou ve výlučném postavení, mají stejný osud, jako rodiny panovnické, třebas v míře menší, a to v poměru k velikosti svých výsad a k výši svého postavení společenského. Z massy lidské vyvstávají jednotlivci, rodiny a rody, jež se snaží povznésti se nad úroveň

obecnou, dostávají se však na srázné výšiny, nabývajíce moci, bohatství, vzdělání, nadání, neboť dostihnuvše jich, sřítí se do hlubin a zaniknou. Smrt je velká vyrovnavatelka; ničíc vše, co je povýšeno, demokratisuje lidi. Lidé, jak se zdá, byli organisováni s hlediska rovnosti. Každé rozlišení ve třídy politické, hospodářské nebo rozumové a každý výběr, jenž je logickým a přirozeným důsledkem tohoto rozlišení, jsou škodlivy lidstvu; stejně vyvoleným i ostatku lidstva, působíce nedostatek u tohoto, nadbytek u oněch. Jedna část lidstva má něco v příliš velikém množství, ať jsou to statky hmotné či vlastnosti mravní, ostatek lidstva jich má následkem toho málo a obě strany trpí stejně tímto nadbytkem jako tímto nedostatkem. Avšak příroda, jak se zdá, chce se pomstíti za porušení svých zákonů a bije vyvolené, šťastné, trestajíc je „v jejich čtvrtém pokolení".

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Tato degenerace, tato neplodnost, toto zanikání výsadních rodin jest pro nás jen bezprostředním a přímým následkem jejich výlučného postavení, na jehož základě se spojují rodiny mezi sebou, i když neuzavírají přímo sňatky příbuzenské, volíce své manžely vždy v témže prostředí společenském, stejně vychované, podléhající témže vlivům a žijící týmže životem; proto prvek chorobnosti nervové, vzniklý vlivem poruch funkcionálních života rozumového a citového, se vyvíjí s velikou prudkostí a dochází rychle svého nejvyššího rozvoje. Proto vidíme rodiny výlučné, na cestě k degeneraci se nalézající, znovu rozkvétati následkem spojení mimo jejich třídu společenskou.

Z toho je patrno, jaké opatrnosti by bylo třeba užívati vždy při uzavírání sňatků, od nichž závisí budoucnost rodiny a plemene.

Dědičnost se ovšem neprojevuje vždy s absolutní fatalitou; ale je-li kde dědičná přítěž, nelze se předem proti ní zabezpečiti. Je ovšem možno, že spojení jedince zdravého s jedincem zatíženým může přivoditi vznik bytosti zdravé —

aspoň zdánlivě. Avšak jest třeba viděti dále a pamatovati na možnost oživení přítěže u potomků pozdějších. Na to ukazuje mendelismus. Neboť dobří, praví Feré, mají při těchto spojeních větší pravděpodobnost, že ztratí, nežli špatní, že získají.

---

61. Prof. Dr. O. ***Srdinko***, O drobnohledné skladbě těla člověka (45 obr.) . . » 4·80
62. Dr. A. ***Wiesner***, Nervosa dětí . . . » 1·50
63. Prof. Dr. Vlad. ***Mladějovský***, P. Šebestian Kneipp a jeho léčení . . . . . » 1·30
64. Prof. Dr. Lad. ***Haškovec***, O ochraně před tuberkulosou . . . . » 1·20
65. Prof. Dr. Hynek ***Vysoký***, Epidauros a tamní léčení . . . . » 3·70
66. Prof. Dr. J. ***Chalupecký***, Hudba barev Kč 4·80
67. Prof. Dr. E. ***Kraepelin***, O duševní práci » 1·30
68. Prof. Dr. L. ***Haškovec***, Úbytě míchy (32 obr.) . . . . » 2·—
69. Dr. Pavel ***Hess***, O známkách chorob duševních . . . . » 1·30
70. Prof. Dr. A. ***Fournier***, Našim synům, když dospívají 18. r. Přel. MUDr. Bulíř » 1·50
71. Dr. J. ***Stock***, O chorobách ledvin a ústrojů močových . . . . » 2·—
72. Doc. Dr. ***Rambousek***, Blahobytná zařízení pro dělníky . . . . » 1·50
73. Prof. Dr. E. ***Formánek***, O důležitějších pochutinách. Část II. . . . . » 1·50
74. Prof. Dr. L. ***Haškovec***, O nervose . » 1·50
75. Dr. Čeněk ***Šimerka***, O chorobách srdečních . . . . » 1·30
76. Prof. Dr. Vladislav ***Mladějovský***, Kornatění tepen . . . . » 1·20
77. Prof. Dr. ***Rubeška***, Prof. Dr. ***Ostrčil***, Prof. Dr. ***Samberger*** a Dr. ***Saska***, Než přijde lékař. Část I. . . . . . . » 1·50
78. Prof. Dr. O. ***Kutvirt***, O rýmě . . . » 3·—
79. Prof. Dr. G. ***Kabrhel***, Otázka jednotného vodovodu v Praze . . . . » 2·—
80. Dr. O. ***Polák***, Paprsky Roentgenovy v lékařství. Se 3 vyobr. . . . . » 1·50
81. Dr. R. ***Fibich***, O zkřiveninách páteře zvláště u dětí. Se 3 vyobr. . . . . . » 1·30
82. Dr. Fr. ***Lašek***, O pohřbívání mrtvých v zemi a ohněm od pravěku až na naše dny » 1·80
83. Dr. Fr. ***Scholz***, O lékařích a nemocných. Povídání veselé i nevesele. II. . » 3·60
84. Dr. Fr. ***Lašek***, Chřipka, její historie, příčina, rozšiřování se, příznaky, komplikace, úmrtnost, léčení a profylaxe . » —·70
85. Dr. Lad. ***Čech***, Spála . . . . » —·70
86. Prof. Dr. L. ***Haškovec***, Ochrana mládeže » 2·—
87. Prof. Dr. O. ***Srdínko***, O vývoji těla člověka. S 51 vyobraz. . . . . » 3·70
88. Dr. Jos. ***Šebor***, Školní nemoci. I. Nemoci nakažlivé . . . . » 3·—
89. Zdrav. rada Dr. Leop. ***Batěk***, Ochrana kojenců, důležitý hygienický a sociál. úkol měst . . . . » 2·50
90. Dr. A. ***Wiesner***, O strachu před smrtí » 1·30
91. Prof. Dr. ryt. ze ***Schröttrů***, Hygiena plic ve stavu zdravém i chorobném. S 10 vyobraz. . . . . » 2·50
92. Prof. Dr. F. ***Mareš***, Mravnost a kultura. K otázce vivisekce . . . . . . » 2·—
93. Dr. Ant. ***Wiesner***, Neštovice a ochranné očkování proti nim . . . . » 1·20
94. Prof. Dr. Lad. ***Haškovec***, Nervově a duševně choré dítě ve škole . . . » 1·50
95. Dr. Frant. ***Lašek***, O dědičnosti a významu jejím na úpadek a zachování lidstva. — Dr. Ant. ***Wiesner***, Srostlá dvojčata, zrůdnosti lidské. S 12 vyobrazeními. . . . . » 2·50
96. Prof. Dr. ***Ostrčil***, Hygiena ženy matky » —·70
97. Dr. Frant. T. ***Kostelecký***, Dějiny, rozvoj a organisace lékařského stavu v zemích českých . . . . » 3·30
98. Dr. L. ***Lažanský***, Zařízení desinfekč. opatření na venkově . . . . . » —·70
99. Dr. Ant. ***Wiesner***, Cholera asijská, její zamezování a léčení. Na základě nejnovějších zkušeností, Druhé vyd. » 1·20
100. Prof. Dr. Fr. ***Šamberger***, O chorobách pohlavních a jich sociálním nebezpečí » 1·30
101. Dr. K. ***Bulíř***, Mor. [Černá smrt.] Dějiny, podstata i ráz nemoci této, jakož i obranná opatření . . . . . . » 1·20
102. Dr. Fr. T. ***Kostelecký***, Maso . . . » 1·20
103. Dr. Ant. ***Wiesner***, Význam zeleniny, hub a ovoce ve výživě zdravých i nem. » 2·20
104. Prof. Dr. F. ***Procházka***, O nemocech živnostenských a jich významu hygienickém a socialism . . . . » 1·50
105. Dr. Ant. ***Wiesner***, Nemoci ze zimy, horka a nastuzení . . . . » 1·80
106. Prof. Dr. L. ***Haškovec***, Bolení hlavy » —·70
107. Dr. Jos. ***Zamazal***, Průjem, zvracení, katarrh žaludku a střev . . . . » 1·50
108. Prof. Dr. ***Matiegka***, Pozůstatky slavných mužů a žen . . . . » 3·—
109. Doc. Dr. ***Kose***, O dietetické kuchyni » —·70
110. Dr. J. ***Zamazal***, Krvácení ústy . . » 1·20
111. Dr. A. ***Wiesner***, Otravy houbami a houby jedlé. S 2 barev. tabulkami Kč 3·30
112. Dr. Fr. ***Lašek***, Soudy čarodějnické ve světle dnešní psychiatrie . . . . » 1·50
113. Dr. Ant. ***Wiesner***, Radium a jeho použití v lékařství . . . . » 2·—
114. Dr. J. V. ***Novák***, Ošetřování nemoc. I. » 1·20
115. Dr. Bož. ***Nevšímalová***, O záškrtu » —·70
116. Dr. Otto ***Polák***, Dojmy lékaře z balkánské války. — Dr. ***Kostelecký***, O nemocech, stáří a stárnutí národů » 2·20
117. Dr. A. ***Wiesner***, Moderní válka po stránce lékařské . . . . » 1·20
118. Dr. R. ***Fibich***, Pokroky mod. chirurgie » 1·20
119. Dr. Fr. ***Tlustý***, Otrava olovem v domácnost. a živnost. a hlavně v hrnčířství » 1·20
120. Dr. A. ***Wiesner***, Prudké nem. nakažlivé » 2·50
121. Prof. Dr. L. ***Haškovec***, O spánku a snech » —·70
122. Prof. Dr. Vl. ***Slavík***, O významu a účelu soudní pitvy . . . . » —·70
123. Dr. A. ***Wiesner***, Kouření tabáku a jeho následky . . . . » 1·20
124. Dr. A. ***Wiesner***, Pěstění a barv. vlasů » 1·50
125. Dr. Fr. ***Tlustý***, Úplavice či dysenterie a jak se před ní chrániti . . . . » 1·30
126. Prof. Dr. L. ***Haškovec***, Potřeba lidového sanatoria . . . . » —·70
127. Dr. Fr. ***Tlustý***, Tyf skvrnitý a nemoci tyfovité (hlavničky) vůbec . . . . . » 1·50
128. Prof. J. ***Seehák***, O hmyzu, přenašeči nakažlivých chorob a prostředcích k jeho vyhubení . . . . » 3·—
129. Prof. Dr. Fr. ***Mareš***, Výživa člověka ve světle fysiologie . . . . » 4·20
130. Prof. Dr. L. ***Haškovec***, Epidem. zánět mozkomíchových blan (ztrnutí šíje) » —·60
131. Dr. Bož. ***Nevšímalová***, Horečka omladnic . . . . » —·70
132. Dr. Fr. ***Tlustý***, Zákon o nakažlivých lidov. nemocech s prováděcími nařiz. » 2·50
133. Dr. Bož. ***Nevšímalová***, Trachom a jiné nakažlivé choroby oční . . . . » —·70
134. Jaroslav ***Křiženecký***, Ochrana mládeže a eugenika. Péčí České eugenické společnosti v Praze . . . . . . » 3·90
135. Prof. Dr. Fr. ***Šamberger***, Poučení o chorobách pohlavních. S 5 barev. obr. Péčí České eugenické společnosti » 4·80
136. Dr. Ant. ***Chvojka***, Úbytek porodů » —·70
137. Dr. Fr. ***Smetanka***, O hluchoněmosti, ohluchnutí, jejich příč. a jak jim čeliti » 2·50
138. Dr. Fr. ***Tlustý***, Malomocenství. - St. ***Vomela***, O malomocenství a malomocných . . . . » 2·50
139. Dr. Fr. ***Tlustý***, Tělocvik a sport s hlediska lékařova . . . . » 3·—
140. Prof. Dr. V. ***Rubeška***, O významu pohlavních nemocí pro ženu, rodinu a společnost . . . . » 1·30
141. St. ***Vomela***, O hromadných otravách masem a jinými potravinami . . . » 1·20
142. Prof. Dr. Vladislav ***Růžička***, Dědičnost u člověka ve zdraví a nemoci . » 7·50
143. Prof. ***Jindřich Seehák***, O cizopasnících člověka z říše živočišstva a nemocech jimi způsobených . . . . » 4·50
144. Jar. ***Křiženecký***, O smrti hladem a poruš. organismu nedostateč. výživou » 2·20
145. Doc. Dr. O. ***Kose***, Malaria, se 2 obr. » 1·30
146. Prof. Dr. J. ***Chalupecký***, Choroby oční. Se 16 obr. . . . . » 5·20

Nákladem vlastním. — Tiskem „UNIE“ v Praze.